

הרהמ"ח כראש דדי צפ"א כל ימיו ועיין
 ודאי ברור דהמלוה ביחוד ג"כ מקיים רק
 אבל מה"ט די שזכור צפה כל יחיד וז"פ.
 והרהמ"ח פוטור נשים ממלוה זו וכראש
 מבואר זה ולריך ראה לפטור נשים
 מ"מ"ע שאין הזמ"ג ובפרט במקום לאו
 ג"כ ומ"ט כי להם לעשות המלחמה ולא
 לנשים באמת מלחמת מלוה הכל יולאין
 אפי' כלה מחופתה כמבואר בש"ס ובר"מ
 פ"ו כאן גם מי עמד בסוד ד' ית' אם
 הטעם מחמת הנקמה דאפשר גוה"כ שנוטר
 שגאחו מחיזה טעם ואנחנו אין יודעים
 ואפשר אף צביחת משיחו שיכרת עמלק
 מכל וכל ולא יהי' זכר להם מ"מ הזכירה
 יהי' תמיד מ"ע לזכור ולא לשכוח ע"כ
 ל"ע דפוטור נשים ממ"ע זו. וכראש דכל
 אישי ישראל חייבים כמו כל מ"ע שאין
 הזמ"ג כ"ג. והנה אם שכת עובר בעשה
 וצ"ל"ת רק זכר בלב ולא צפה אינו עובר
 על הלאו רק לא קיים העשה ואם זכר לא
 עבר ומקיים מ"ע גם כן ופשוט:

מצוה תר"ד (א) שנצטוינו למחות
 זרעו של עמלק וכו'. מבואר בר"מ פ"ו מהלכות
 מלכים וצ"ל של השלימו ע"ש. וע'
 ברש"י בחומש כאן שפי' תמחה וכו' מאיש
 ועד אשה ועולל ויונק משור עד שה שלח
 יהי' עמלק נזכר כו' ודבר זה דאף
 הבהמה לריכס להרוג אינו מבואר בר"מ
 ובהרהמ"ח וז"ל מהיכן הוליד רש"י זה
 ובספרי כאן לא ראינו זה וממשה דשאל
 אין ראה דהקב"ה לוח לו אז ע"י שמואל
 אבל להיות מלוה לדורות לא שמענו וז"ע.
 ומ"ט הרהמ"ח דג' מלות נלכו ישראל
 בשעת בניסתן לארץ למנוח להם מלך
 ולבנות צה"מ ולהכרית זרעו של עמלק
 והמעתיק העתיק שלא כסדר כי הכרתת
 זרע עמלק הוא קודם לבנין ציהמ"ק
 והוא גמ' מפורשת בסנהדרין ומבואר בר"מ
 פ"א מה' מלכים ע"ש בכ"מ וצ"ל"מ.
 ומ"ט כי על כל יחיד מישראל הזכרים מוטל
 התיב וכו'. ל"ע למה יפטר נשים
 ממ"ע זו דאין הזמ"ג ומלחמה זו מבואר
 דאף כלה מחופתה וכו' וכראש דזה כיון
 המגיה בעל מנ"ל ומה שזוה לע' במלוה
 הכ"כ הוא ט"ס ול"ל מלוה תכ"ה גבי
 ז' עממין כ' הרהמ"ח דגם נשים חייבות
 ע"ש. וכבר כתבתי לעיל דנראה דאף
 במקום סכנה מחויב כי ידוע דהטורה לא
 תסמוך דינים על ניסים כמבואר ברמב"ן
 כ"פ והטורה לזו להלחם ומסכנים נפש
 במלחמה א"כ גוה"כ הוא דאפי' ס"ג מחויב
 במלוה זו והאידנא אין אנו מלווים בזה כי
 כבר עלה סגחריב וצ"ל לא העולם וכל
 דפריש מרובא פריש:

מצוה תר"ה (א) שנמנענו מלשכות
 וכו'.
 בר"מ פ"ה מהלכות מלכים וכבר כתבנו
 בהעשה דנשים גם כן מחויבות ע"ש
 לעיל מ"ט:

(ובע"ה נחזיל סדר כי תבא)
מצוה תר"ו (א) שנצטוינו בהביאנו
 הביכורים
 למקדש וכו'. דינים אלו מבוארים בר"מ
 פ"ד מה' ביכורים והדינים בקיור כ"ה.
 ודין הבאת ביכורים כתבתי לעיל בפרשת
 משפטים וכאן הוא מ"ע לקרות עליהם.
 (מ"ע להתודות במקדש על הביכורים
 בשעה שמביאין ז"ל הר"מ). והנה בודאי
 מלוה לכתחלה לקרות. כמו שמבואר
 בתורה בשעת הבאה ובשעת נתינה

לכהן אף אם נתן הביכורים ולא התודה בעורה רק חזק
 אף על פי דכתיב וענית ואמרת לפני ד' אלקיך ולפני ד'
 וידוי מעשר כתיב ג"כ לפני ד' וכו' הר"מ בפ"א מה' מע"ט
 דמלוהו במקדש דכתיב

כדי שלא ישכח הדבר פן תחלש איבתו ותחמר מהלבבות באורך
 הזמנים ואל הזכירה הזאת בלב ובפה לא ידענו בה זמן קבוע
 בשנה או ביום כמו שנצטוינו בזכירת יציאת מצרים בכל יום
 ובכל לילה והטעם כי הזכירה הוא עיקר בדת וכמו שהרחבנו
 הדבור ע"ז בהרבה מקומות בספר אבל טעם זכירת מה שעשה
 עמלק אינו רק שלא תשכח שנאתו מלבבינו ודי לנו בזה לזכור
 הענין פ"א בשנה או בשתי שנים או שלש הגה בכל מקומות
 קוראים ישראל ספר התורה בשנה אחת או בשתיים או שלש לכך
 הפחות והנה הם יוצאין בכך מצוה זו ואולי נאמר כי מנהגן של
 ישראל בפ' זכור לקרותה בשבת מיוחד בכל שנה ושנה תורה היא
 ומפני מצוה זו הוא שקבעו כן והוא השבת שרפני פורים לעולם
 ודין הי' לקרותה ביום פורים לפי שהוא מענינו של יום כי המן
 הרשע הי' מזרעו אבל להודיע שקודם גם זה נצטוינו בזכירה
 זו קבעו הפרשה קודם לפורים אבל סמכוהו לפורים על דרך מה
 שיאמרו ז"ל במקומות סמכו ענין דו (ה' מלכים פ"א). ונוהגת
 מצוה זו בכ"מ ובכ"ז בזכרים כי להם לעשות המלחמה ונקמת
 האויב ולא לנשים ועובר ע"ז וראו זכר וקרא בפיו מעולם מה
 שעשה עמלק לישראל בטל עשה זה ונס עבר על לאו הבא ע"ז
 שהוא לא תשכח כמו שנכתוב בלאוין בע"ה:

מצוה תר"ד תמחה זכר עמלק
(א) שנצטוינו למחות זרעו של עמלק וראב"ד זכרו מן העושים
 זכר ונקבה גדול וקמן ועז"ג תמחה את זכר
 עמלק שבכרל זכר הוא הכל וכבר טעה בניקוד תיבה זו גדול
 הדור והוא יואב בן צרוי' והשאייר מהם הנקבות לפי שרבו לא
 השניח יפה עליו בשלמדו מקרא זה ונשתבש יואב וקרא זכר
 במקום זכר כמו שבבא בתרא פרק לא יחפור. משרשי"י
 המצוה ע"י הענין שכתבנו במצוה הקודמת לה. דיני המצוה
 קצרים והם מבוארים בפ' שמיני מסוטה (שם). וזאת מן המצות
 המוטלות על הציבור כולן וכענין שאמרו ז"ל שלש מצות נצטוו
 ישראל בשעת בניסתן לארץ למנות להם מלך ולבנות להם בית
 הבחירה ולהכרית זרע עמלק:

מצוה תר"ה לא תשכח
(א) שנמנענו מלשכות מה שעשה עמלק כלומר התחלתו להזיק
 לנו ועז"ג בפרשה זו של עמלק לא תשכח וכתוב
 בספרי זכור בפה לא תשכח ברב כלומר לא תשליך שנאתו
 ולא תסירה מנפשך בענין שתשכח אותה (ה' מלכים פ"א).
 שורש המצוה וכל ענינה כתוב במ"ע שרו שבסדר זה וקחנו
 משם ותרזה צמאונך:

והיה כי תבא יש בה ג' מצות עשה ונ' מצות לא תעשה

מצוה תר"ו מצות קריאת הפסוקים בביכורים
(א) שנצטוינו בהביאנו הביכורים למקדש לקרות עליהם הכתובים
 אלו הנזכרים בפרשה זו והם מארמי אובד אבי עד
 הגה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ד' ועז"ג וענית
 ואמרת לפני ה' אלקיך ונו' וזה המקרא יקראו ז"ל מקרא ביכורים
 ומצות הבאתן כתבת' בכסף תלוה במצות הבאת הביכורים
 ונכפלה המצוה להביאן כמו כן בפרשה זו וכבר נודע כי הרבה
 מן המצות נכפלות בתורה וכולן לענין ולצורך גדול. משרשי
 המצוה לפי שהאדם מעורר מחשבותיו ומצייר בלבו האמת
 בכח דברי פיו ועל כן בהטיב אליו הש"י ובברכו אותו ואת
 אדמתו לעשות פירות וזכה להביאם לבית אלהינו ראוי לנו לעזר
 לבנו בדברי פיהו ולחשוב כי הכל הניע ארזו מאת ארון העולם
 ויספר חסדיו ית' עלינו ועל כל עם ישראל דרך כלל וע"כ סתחיל
 בענין יעקב אבינו שחלצו האל מיד לבן וענין עבודת המצריים
 בנו והצילנו הוא ית' מידם ואחר השבח מבקש מלפניו להתמיד
 הברכה עלינו ומתוך התעוררת נפשו בשבח הש"י ובטובו זוכה
 ומתברכת אותו ועל כן צונו ב"ה ע"ז כי חפץ חסד הוא. מדיני
 המצוה מה שאמרו ז"ל שאין חיוב מצות מקרא ביכורים על כל
 מביא ביכורים במקדש שיש מביאין ואין קורין ואלו הן (ב) האשה
 (ג) והטומטום (ד) והאנדרווגינום לפי שכל אלו אינם יבולין לומר
 מן האדמה אשר נתת כי הארץ לא נתחקה אלא לזכרים ודאין
 וכן האפטרופסין אינם קורין שכתביאין ביכורים בשביל אחרים
 וכן העבד והשליח אינם קורין שאינם יכולים לומר ג"כ אשר
 נתת לי שהארץ אינה שלהם ומן הענין הזה יש לנו ללמוד
 בתפלותינו

ספק אבל להפסיק כמ"ד דהוא זכר חזי זכר עכ"פ כיון שיש בו לד זכרות ודאי נטל חלק בארץ וקורא כזכר ודאי
 וז"פ. אפטרופוס ועבד שמביא משל ארון ושליח פקודים מקריאה דא"י לומר אשר

לפני ד' וכו' ולא התודה בכ"מ ילא אפשר כאן נמי ודעת הראב"ד שם כיון דכתיב
 לפני וכו' אין וידוי אלא במקדש א"כ ה"ג. אבל לדעת הר"מ אפשר אף כאן אם
 התודה שלא במקדש ילא ג"כ וע"ש בכ"מ. וגם בודאי מלוה לכתחלה לקרות
 סיפק היינו עודהו הסל על כהיפו קורא הגדתי וכו' ואח"כ מוריד הסל וקורא
 ארמי אובד וכו' מ"מ אפשר אינו מעכב
 אם מביא היום ולא יקרא אלא לאחר זמן
 ויולא מ"ע זו של קריאה אפי' לאחר זמן
 ול"מ אם הביכורים מונחים עוד בעורה
 דקורא אלא אף אם הכהנים חלקו ביניהם
 ואפשר דאפי' נאכלו כי הקריאה אינו
 מעכב ע' בר"מ פ"ג כאן מ"מ לריך לקיים
 מ"ע של הקריאה ויולא אפי' לאחר זמן.
 אך מלשון הר"מ שכ"מ מ"ע בשעה שמביאין
 ובמקדש נראה דכ"ז לעכב ולריך לעיין
 בזה. ומבואר במגילה דף כ' כל היום כשר
 לקריאת מגילה וכו' ולוידוי מעשר וכו'
 ורי"ף גורס ולוידוי ביכורים היינו דהקריאה
 לריך להיות ביום והר"ג כתב פירוש
 מקרא ביכורים וכו' וע' בס' טר"א שם
 שמפלגל באריכות בזה אך אין לו ראה
 מכרחם אך כתב דל"מ שמקרא ביכורים
 יכנו בשם וידוי והנה הר"מ מכנה אותו
 כאן בשם וידוי ומסתמא מלא בחיזה מקום
 דנקרא וידוי אך הר"מ גבי וידוי מעשר כ'
 דאין מתוודין אלא ביום וכאן לא כתב זה
 נראה דדעתו דאף בלילה קורא ול"ע בזה.
 וקריאה זו לריך להיות בלילה ק"כ כן ילפינן
 בסוטה וכ"כ הר"מ כאן ומבואר בסוטה
 דהקריאה ל"ל בקול רם והר"מ אינו מביא
 זה וכו' כ"כ מביא זה ע"ש. ופשוט דאם
 חיסר תיבה אחת מהקריאה לא ילא ואסור
 להוסיף ג"כ ככ"כ והנה כל המביאין ביכורי'
 קורין חוץ מה שנתשוב כאן דאין קורין בס"ד:
(ב) האשה אינה קוראת שאינה
 יכולה לומר מן האדמה

אשר נתת לי ד' לפי שא"י לא נתחלקה
 אלא לזכרים כן מבואר במשנה דביכורים
 ולכאורה א"ל לומר צפסוק זה שא"י לומר
 דפסוק הראשון הגדתי וכו' אשר נשבעת
 לאבותינו לתת לנו והא הארץ לא ניתנה
 להם ג"כ א"י לומר לתת לנו אך אין כ"מ
 לדינא ע' בפ"י הרא"ש בביכורים:

(ג) והטומטום הוא ספק אשה ולא
 נטלו חלק בארץ

ע' בר"מ בפ"י המשנה וברע"ב דכתיב
 איש לפי וכו' עד שיהא ודאי איש וספק
 לא נטל כלום וא"י לומר אשר נתת לי
 ד' וע' בתו"ט שנתה בל"ז כיון דהוא
 ספק אשה אינה קוראת כמו לקמן הקונה
 שני חילנות וכו' ומבא תירוצ' בס' ת"ת
 על הגליון דשם מחמת ספק לריך לשלחן
 ביד שליח כי ספק קריאה מעכב
 כמבואר במס' צ"צ דף פ"א עכ"ל על
 האי משנה דקונה שני חילנות אבל כאן
 מיטעה הטורה מקריאה לגמרי כמו
 אשה דמביאה ואינה קוראת ועוד אישים
 כמבואר לקמן וא"ל ספקה ע"י שליח ודבריו
 נכונים. אך מ"ט כיון דנתמעט מקרא
 א"ל תנאים כמו הקונה שני חילנות דבריו
 תמוהים דשם לריך תנאים דספק אם חייב
 בביכורים כלל א"כ דלמא לאו ביכורים
 והו"ל חולין בעורה ע"ש צ"ב אבל כאן
 מייב ודאי בביכורים דנשים חייבות רק
 הספק על הקריאה וא"ל תנאים רק שלא
 יעכב הקריאה לריך ע"י שליח ע"ש ותראה
 ודבריו תמוהים בזה מה שהלריך תנאים:

(ד) והאנדרווגינום ג"כ ספק ולא
 נטל

איתמעט מאיש כמו טומטום והר"מ לשיטתו
 איזל דפוסק בכ"מ דאנדרווגינום הוא
 ודאי או לדעת הראב"ד ב' שופר דהוא
 חזי זכר עכ"פ כיון שיש בו לד זכרות ודאי נטל חלק בארץ וקורא כזכר ודאי
 וז"פ. אפטרופוס ועבד שמביא משל ארון ושליח פקודים מקריאה דא"י לומר אשר

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

ד

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה א סמג עשירי ד טושיע א"ת סי' תרפ"ט סעיף א :

יב ב מיי' ט"ז הלכה יג :

כ ג מיי' פ"ג מהלכות תפלה הלכה ח :

כא ד מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה ג' סמג טושיע א"ת סי' תרפ"ט סעיף א :

לוד ולאו וגיא החרשים. הקשה ה"ר אלחנן אמאי אלמריך ליה לרבי יהושע לאשמועינן דלאונו מוקפת מימות יהושע והא משנה שלימה היא בפרק בתרא דערכין (דף לב.) ויש לומר דלגב דלמריך לאשמועינן לוד וגיא החרשים תנא נמי לאונו בהדיהו :

הא אלפעל בננהו. קשה אמאי לא פריך בפרק בתרא דערכין כי האי גוונא וי"ל דהתם לא תנן לאלא לאונו והיה יודע דמלי לשנויי תרי לאונו הו' אבל הכא דהו' ג' בשלשון לא שייך למימר שהן כפולות :

נשים חייבות במקרא מגילה. מכאן משמע שהגשים מוליאות את החרשים ידי חובתן מדלח קחמנר לשמוע מקרא מגילה והכי נמי משמע בערכין (דף צ: ושם) דקחמנר הכל כשרים לקרא את המגילה ומסיק הכל כשרים לאחויי מאי ומשני לאחויי נשים משמע להוליא אפילו אנשים וקשה דהא בתוספתא *תני בהדיא דטומטום אין מוליא לא את מינו ולא שאין מינו ואגדרוגיטוס מוליא את מינו ואין מוליא את שאין מינו ופשיטא דלא עדיפא חשה מאגדרוגיטוס וכן פסקו ר"ג דלשה מוליאה מינה אבל לא אנשים וי"ל דסלקא דעתך דלא יועיל קריאתן אפילו להוליא הגשים קמ"ל דחייבין *דהכל חייבין בשמיעה עצדים גשים וקמינים :

שאף הן היו בחותו הגם. פירש רש"י שעיך הגם היה על ידן כפורים על ידי אסתח במטכה על ידי יהודית בפסח שבזכות דרקניות שבחותו הדור נגאלו *וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן לכך נראה לי שאף הן היו בספק דלהשמיד ולהרוג וכן בפסח שהיו משועבדות לפרעה במצרים וכן במטכה הגזירה היתה מאד עליהן. גבי מלה יש מקשה למה לי היקשא *דכל שיטנו צבל תאלל חמץ ישנו בקום אכול מזה תיפוק ליה מטעם שהן היו בחותו הגם וי"ל דמשום האי טעמא לא מחייבא לאלא מדרבנן אי לא מהיקשא ורבינו יוסף איש ירושלים תירץ

דסלקא דעתך למיפטרנה מגזירה שוה דט"ו ט"ו דחג הסוכות כדפי' פרק אלו עוברין (פסחים מג' ד"ה סלקא*) : **שם** ואומר על הנסים בתפלה ובהודאה ויש שאין אומרים כשם לפי שאלמרו (מכמים) (ברכות לד.) לעולם לא ישאל אדם לרכיו לא בג' ראשונות ולא בג' ברכות אחרונות ושמות הוא שהרי האי טעמא לא הוי לאלא למתפלל בלשון יחיד אבל

רבינו הננאר

לוד ואונו גיא החרשים מוקפת חומה וכו'. כלומר דייקנין מדכתיב [אשר] [ערי] [הבצורות] [אשר] [ערי] [מצורה] [ביתורה] וכו' כל הערים אסא בגאח והלא [בנויים] היו. אלא להרוג ולאבר. פורים שחל להיות בשבת. פי' אסא חל מ"ו להיות בשבת שורא פורים לבני כרכין שואלין ודורשין בעניי

לוד ואונו וגיא החרשים. מערי בנימין היו כדכתיב וכו' אלפעל עבר ומשעם ושמר הוא בנה את לוד ואת אונו וגו' ובספר דברי הימים מיחסו על שבט בנימין וגמרא גמיר לה רבי יהושע בן לוי מרביה דמוקפות חומה מימות יהושע בן נון הן ובמתני' דערכין תנן תרתי מינייהו דקא' מני לוד ואונו אלל ערי תורה אור

לוד ואונו וגיא החרשים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון והני יהושע בננהי והא אלפעל בננהי דכתיב [ו] בני אלפעל עבר ומשעם ושמר הוא בנה את אונו ואת לוד ובנותיה ולפעמך (ה) אסא בננהי דכתיב [ויבן *אסא את ערי הבצורות אשר ליהודה] אמר ר' אלעזר הני מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הו' הרוב בימי פילגש בגבעה ואתא אלפעל בננהי הדור אינפול אתא אסא שפצינהו דיקא נמי דכתיב [ויאמר ליהודה נבנה את הערים האלה מכלל דערים הו' מעיקרא ש"מ *ואריב"ל *נשים חייבות במקרא מגילה *שאף הן היו באותו הגם ואמר רבי יהושע בן לוי *פורים שחל להיות בשבת שואלין ודורשין בענינו של יום מאי אריא פורים אפילו י"ט נמי דתניא *ימשה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג פורים איצטריכא ליה מהו דתימא נגזור משום דרבה קמ"ל *ואריב"ל *חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר *אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי סבור מינה למקרייה בליליא ולמיתנא מתניתין דידה ביממא אמר להו רבי ירמיה לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא כגון דאמרי אינשי אעבור פרשתא דא ואתנייה איתמר נמי אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה *חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר *למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אורך : אלא שהבפרים מקדימין ליום הבניסה : א"ר חנינא חבמים הקילו על הבפרים להיות מקדימין ליום הבניסה *כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכין למימרא

זו ואשנה אותה פעם שניה : ביראה. דמן צירי : יזמרך כבוד ביום ולא ידום בלילה והאי קרא במזמור ארומנך ה' כי דליתני דרשינן בפסיקתא * (במרדכי והמנן ואחשורוש וקריאת מגילה שבח הוא שמפרסמין את הגם והכל מקלסין להקדוש ברוך הוא : * [דר"כ סוף פסקא דהעומר] למימרא

בשביל הליבור שרי אבל נראה שהין לאומרו מטעם אחר משום דאמרו חכמים (פסחים קיז:) דכל דבר דהוי בלהבא תקנו בלהבא וצדבר דהודאה הוי לשעבר ומשום הכי תקנו בה על הגסים דהוי לשעבר ובליל י"ד לאחר תפלת מעריב אומר קדיש שלם ואחר כך קורא את המגילה ומברך לפניה ג' ברכות ואחריה ברכה אחת עד האל המושיע השלים עומד לפני התיבה ואומר ואתה קדוש ואין מתחילין וכו' לליון לפי שאין גאולה בלילה ואם מולאי שבת הוא יאמר ויהי נועם קודם וכשרונה לקרות פושט את כולה קודם כאגרת אבל לא גולל וקורא כמו ס"ת ובשחר מתפלל שמונה עשרה ברכות ואומר על הגסים בהודאה ואין אומר כשם לפי שכל הברכה אינה אלא לשעבר וא"כ אין לומר בה דבר שלהבא ואחר כך אומר קדיש עד דאמירן ואוחו ס"ת וקורא שלשה גברי פרשת ויבא עמלק אע"פ שאין בה אלא ט' פסוקים ואין מחזיר הספר תורה למקומו אלא יושב ואוחו צידיו עד שקראו את המגילה ומברך עליה כאשר עשה בלילה כדפירש בפנים ואחר כך אומר תהלה וכו' לליון ואין אומרים למנלח משום דכתיב ביה זרה וזרה בפורים לא מוכרינן וכן אין נופלים על פניהם צ"ד ובט"ו משום דכתיב ימי משתה ושמחה ואומר [תהלים כב] למנלח על אילת השחר * משום דכתיב ביה מפלה לעובדי כוכבים וכן בליל ארבעה עשר ואומר פטום הקטורת וכל הסדר כמו בחול : **פורים** שחל להיות בשבת. דווקא בשבת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרבה אבל בחול אי"צ שהרי קורין המגילה וטפי איכא פרסומי ניסא : מאי איריא פורים אפילו י"ט נמי. נראה לי דה"פ מאי איריא פורים דאין דורשין בו מקודם לכן שלשים יום דמשום הכי לידרוש בו ביום אפילו צ"ט דדרשינן שלשים יום לפניו ואפילו הכי דורשין בו ביום כדתניא (לקמן לב.) וידבר משה את מועדי ה' וכו' : **קריב** אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. אומר ר"י דאף על גב דמברך זמן בלילה חוזר ומברך אותו ביום דעיקר פרסומי ניסא הוי בקריאה דיממא וקרא נמי משמע כן דכתיב ולילה ולא דומיה לי כלומר אף על גב שקורא ביום חייב לקרות בלילה והעיקר הוי ביממא כיון שהזכירו הכתוב תחילה וגם עיקר הסעודה ביממא הוא כדאמר לקמן (דף ז:) דאם אכלה בלילה לא י"ח והכי נמי משמע מדכתיב נזכרים ונעשים ואיתקם זכירה לעשייה מה עיקר עשייה ביממא אף זכירה כן :

ועבירנה **של יום** : פתו דתימא נגזור משום דרבה. דאמר הכל חייבין בסקרא פגילה ואין הכל בקיאין בה גזירה ששא ישלנה מי שאינו בקי וילך אצל מי שבקי ויעבירנה ד' אמות ברה"ר קס"ל. וחייב אדם לקרות את המגילה

ל"ע ערי מצורה ביהודה

[ערכין ג.] [שבת כג.] [פסחים קח.]

לקמן לב.

[לקמן כ.]

הגהות ה"ה (א) גמ' ולעומדן הא אסא וכו' אשר ליהודה אלא אמר ר' אלעזר:

[לעיל ג.] [לקמן יט.]

גליון השנים תוס' ד"ה כ"ט וכו'. וכן פסקו ר"ג, ע"י ר"ה, ע"י תוס' ד"ה באמת : שם ד"ה פסק כו' משום דכתי' ב"י מפלה לעובדי כוכבי' ע"י לקמן דף טו ע"ב וכו' דף כט ע"א וכו' :

[באותו מזמור לא נמלח מפלה לשאחאמה אבל בלילה רבה כאלוהי רבה סי' תרנ"ג ס"ק ט כתב בזה"ל וכו' מגילה דף ד כתבו לומי' שר מומור לאסא משום דיש בה מפלה עמלק עכ"ל וע"כ שך היה

של יום :

שופטים. הלכות מלכים פ"ה

הרדב"ו (מכ"ו)

ג ופורץ לעשות לו דרך וכו'. משנה בפרק שני דסנהדרין גזי מעלות המלך וסורן לעשות לו דרך ואין ממחה בידו דרך המלך אין לה שיעור ומסרם רבינו שפורן לעשות לו דרך היינו שאינו מעקם הדרכים וכו' :
ו כל הארצות שכובשין וכו' והוא שכבשן אחר כיבוש כל א"י האמורה בחורה. בספרי סוף פרשת ויהי עקב :

ז ואלכסנדריא בכלל האיכור. בפרק בחרת דסוכה (דף נ"א:) אמרי אשכנזי אלכסנדריא דקטלינהו אלכסנדר מוקדון מ"ט אינוש משום דעברי אסאי קרא לא חוסיון לשון בדרך הזה עוד ואינהו הדור אהו הכי בהדיא דאלכסנדריא בכלל האיכור :
ח מותר לחזור לארץ מזרים וכו'. כהנ"ג דהרי"ק בירושלמי לשיבה אי אשה חוזר אבל אשה חוזר לסחורה ולפקמטיא ולכבש סהרין :

ג ופורץ לעשות לו דרך ואין ממחין בידו. ודרך המלך אין לה שיעור. אלא כפי מה שהוא צריך. אינו מעקם הדרכים מפני כרמו של זה או מפני שדהו של זה. אלא הולך בשוה ועושה מלחמתו : **ד מצות עשה להחרים שבעה עממין שנאמר החרם תחרימם.** וכל שבא לידו אחד מהן ולא הרגו עובר בלא תעשה שנאמר לא תחיה כל נשמה. וכבר אבד זכרם : **ה וכן מצות עשה לאבד זכר [א] עמלק.** שנאמר תמחה את זכר עמלק. ומצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו. כדי לעורר איבתו שנאמר זכור את אשר עשה לך עמלק. מפי השמועה למדו זכור *כפה לא תשבת בלב. שאסור לשכוח איבתו ושנאתו : **ו כל הארצות שכובשין ישראל במלך על פי בית דין.** הרי זה כבוש רבים והרי היא כארץ ישראל שכבש יהושע לכל דבר. והוא שכבשו אחר כבוש כל ארץ ישראל האמורה בתורה : **ז ומותר לשכון בכל העולם חוץ מארץ מצרים [ג].** מן הים הגדול ועד המערב ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה כנגד ארץ כוש וכנגד המדבר. הכל אסור להתישב בה. בשלשה מקומות הזהירה תורה שלא לשוב למצרים. שנאמר לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד. לא תוסיף עוד לראותה. לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. ואלכסנדריא בכלל האיכור : **ח מותר לחזור לארץ מצרים [ג] לסחורה ולפרקמטיא.** ולכבוש ארצות אחרות. ואין אסור אלא להשתקע שם. ואין לוקין על לאו זה. שבעת הכניסה מותר הוא. ואם יחשב לישוב ולהשתקע שם אין בו מעשה. ויראה לי שאם כבש ארץ מצרים מלך ישראל על פי בית דין. שהיא מותרת. ולא הזהירה אלא לשוב

ט אמור לנאת מארץ ישראל להו"ל. יתבאר בסמוך. ומ"ש חלל ללמוד תורה וכו'.
כס"ק דע"ז (דף י"ג) הניח ואם היה כהן מיימאם בחו"ל לדון ולערער עם העכו"ם וכו' וללמוד תורה ולישא אשה ונחבאר שם שאשילו י"ש בא"י מי שילמדו יונא אחר רבו להו"ל שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד : ומה שכבש ולהציל מן העכו"ם הוא לדון ולערער עם עכו"ם שכבשתי בסמוך : ומה שכבש ויחזור לארץ כלומר חבל אפילו לשום אחד מאלו הדברים לא ינא לח"ל להשתקע שם ולמד כן מדהמריין בצוק כחובות (דף ק"א) ההוא גברא דנפלה ליה יבמה כי הוואה אהא לקמיה דרבי הנינא ח"ל מהו למיחה וליבמה אמר ליה אחיו נשא עכו"ם ומה ברוך המקום שהרגו והוא ירד חמיו ומשמע מהאי עובדא דהפילו לישא אשה ח"ל יוכל לנאת וקשה אהא דפ"ק דע"ז דיונא לישא אשה ומתוך רבינו דהא דשריין בפ"ק דע"ז היינו כשדעתו לחזור והא דלמריין בסוף כחובות לאסור דהיינו כשאין דעתו לחזור וכן חירלו הסוספות בפ"ק דע"ז. ומ"ש חבל יונא הוא לסחורה נחבאר בסמוך : אבל לשכון בחו"ל וכו'. בכתרס ס"ס הספניה (דף ז"א) ס"ד

לה יחידים. או לשכון בה והיא ביד עכו"ם מפני שמעשיה מקולקלין יותר מכל הארצות. שנאמר כמעשה ארץ מצרים : **ט אמור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם.** אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ. וכן יוצא הוא לסחורה. אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חמין בשני דינרין

*[מגילת י"ח]

לחם משנה

ג ופורץ לעשות לו דרך ואין ממחין בידו וכו'. פירש"י בפ"ג דסנהדרין (דף כ"ו) וסורן גדרות אחרים לעשות לו דרך לבדו ולכדמו וכן פירש"י בפ' הערל (דף ע"ו:) ומשמע מדבריו דבכל עת וזמן אפי' שלא לצורך מלחמה חלל לצורכו בלבד עושה כן ומדברי רבינו שכבש ודרך המלך אין לה שיעור וכו' וכסף דבריו חלל הולך בשוה ועושה מלחמתו משמע דמפרש דמחני' לענין מלחמה אהמרה דאיכא דלריך המלך למלחמתו כן הוא עושה חלל לא לצורכו ובפרק הכונס (דף ס') הביאו הא דפורץ לעשות לו דרך גזי קרא דויבקעו שלשה הגבורים וכו' דהיינו שעת מלחמה ולא מנינו שלא בשעת מלחמה שללצורכו וכל המלך לעשות כן זה דעתו ז"ל :

ט עד שנעשה שוה דינר חמין בשני דינרים וכו'. כהנ"ג כ"מ דנפקא ליה לרבינו משום דנמרו בכילד משתהפין (דף פ"ג:) מכר צפונדיון מארבע סאים בכלע ח"כ משמע דכרייתא איירי שהיו מתחלה הרבע סאים והוקרו ועמדו על סאתים. וקשה לי דר' יוחנן אמר הכס לא שנו חלל מעות בזיל וכו' חלל מעות בזוקר אפילו עמדו חרבע

משנה למלך

פ"ה ד מצות עשה להחריס שבעה עממין וכו'. רש"י ז"ל בפירוש הסורה כהנ"ג כי חלל למלחמה במלחמת הרשות הכתוב מדבר שבמלחמת א"י אין לומר ושבים שבו שהרי כבר נאמר לא תחיה כל נשמה. והקשה הר"ם ז"ל דלמא במלחמת חובס הכתוב מדבר ומאי ושבית שבו בשבי ששכס הוא משאר אומות שאינם בכלל לא תחיה וכדמשמע יתורא דשבי ע"כ . וקשיא ליה דלוימא דמה ששכריו לרש"י לומר דבמלחמת הרשות הכתוב מדבר הוי מיתורא דשבי דא"כ דבמלחמת הרשות איירי אינטרין שבו לרבות כנעניים שכתובה משום דאי לא קרא חלל ושבית סו"א דלא החיר הכתוב חלל יפת תאר של שאר אומות חלל כנעניים אע"פ שאינם יושבים בעירם חלל בעיר של שאר עממין אימא לא החיר בהם יפת תואר להכי אינטרין שבו לרבות כנעניים שכתובה חלל אי אמרת דבמלחמת חובס הכתוב מדבר לישתקו קרא משביו וע"כ איח לן למימר דלאו כנעניים עממם משתעי קרא שסרי כולס בלא תחיה חלל בשבי ששכס הוא משאר האומות . ולישנא דרש"י נמי הכי דייק דקאמר דבמלחמת חובס אין לומר ושבים שבו . וכ"כ דלעולם במלחמת חובס הכתוב מדבר ומאי דאינטרין קרא למימר שבו הוי כדי לאשמועינן דבמלחמת חובס מדבר משום דאי לא כתב שבו סו"א דבמלחמת הרשות הכתוב נדרב , הא ודאי ליתא משום דאי יתורא דשבי כל לאשמועינן באיוו מלחמת מייירי קרא עדיין לא למדנו באיוו איירי דאפשר דבמלחמת הרשות מייירי קרא ושבו כל לרבות כנעניים שכתובה או במלחמת חובס איירי ושבו הוי למעוטי כנעניים עממם . א"ו ע"כ לומר דשבו לא אחי לאורויי באיוו מלחמת איירי חלל או לרבות כפי דברי רש"י או קרא כמו שביארנו . וי"ל דס"ל להרא"ם דאף כי מוקמת לקרא במלחמת הרשות ושבו חלל לרבותי כחון שאר האומות שסכל הוא דבר אחר ועל כן הוקשה לו דלוימא דבמלחמת חובס איירי קרא ושבו במלחמת חובס ושבו חלל לשבי ששכס הוא בשאר האומות הרי נמי למדנו היתר לכנעניים שנמאלו

מגדל עז

מצות עשה וכו' עד חזר זכרס. בספרי : ומצות עשה לאבד כו' עד זכר עמלק . בספרי : ומצות עשה לזכור כו' עד עמלק . בספרי זכור את אשר עשה לך עמלק יכול בלבד כשהוא אומר לא תשכח הרי שכתב סלכ אמורה הא מה אני מקיים זכור שחלל שונה כפיך ע"כ : כל ארצות שכובשין ישראל כו' עד הסחורה בחורה . כופו בירושלמי : ומותר לשכון בכל העולם כו' עד שלא לשוב למצרים . וזל קרי בי רב הוא : מותר לחזור לארץ מצרים וכו' עד שנאמר כמעשה ארץ מצרים וכו'. בירושלמי : אמור לנאת מארץ ישראל כו' עד ויחזור לארץ . ס"ק דמסכת ע"ז : וכן יונא לסחורה . בירושלמי והביאו ר"י אלפס ז"ל סוף מסכת סנהדרין : אבל לשכון בחו"ל אסור כו' עד ונתחייבו כליות

אלא בדרך הזה כלומר מא"י למצרים אבל משאר ארצות מותר ע"כ מס"ה : [ג] בירושלמי דמסכת ידים לשיבה אי אתה חוזר אבל אתה חוזר לסחורה ולפרקמטיא ולכבוש הארץ ע"כ :

הגהות מיימוניות

[א] מצוה זו אינה נוהגת עד ימות המשיח לאחר כיבוש הארץ שנאמר והיה בהניח ה' אלהיך לך מכל אויבך מסביב בארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר עמלק לשון ס"ה ע"כ : [ב] ויש תימה על קהילות השוננים שם וגם רבינו המחבר עצמו הלך לגור שם וליכא למימר ששמעו מפני שבא סחריב ובלבל את העולם כדתניא בתוספתא דקידושין שאמר לו ר' עקיבא למנימין גר המצרי שהרי בפרק החליל (דף ג"א) אמרינן ואלכסנדריא מ"ט אינוש משום דעברי אחאי קרא לא תוסיפו לשוב וגם בתוספתא דמס' ידים אמרינן למצרים נתן הכתוב קצבה שנאמר סקף ארבעים שנה אקבץ את מצרים מן העמים אשר נפוצו שמה וגו' על ארץ מצורתם ואין לנו טעם להתיר אם לא נפרש כפירוש רא"ם שפירש לא תוסיפו לא אברה תורה